ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER της 20ής Οκτωβρίου 2005 [1]

1. Η Επιτροπή άσκησε, δυνάμει του άρθρου 226 ΕΚ, προσφυγή κατά της Αυστρίας, με την οποία ζητεί από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι το εν λόγω κράτος μέλος προέβη σε ελλιπή και πλημμελή μεταφορά της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 1989, σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία (στο εξής: οδηγία) [2].

2. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή προσάπτει στην Αυστρία ότι παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 2, παράγραφος 3, 8, παράγραφος 2, 11, παράγραφος 2, στοιχεία γ΄ και δ΄, 13, παράγραφος 2, στοιχεία α΄ και β΄, καθώς και από το άρθρο 18 της ίδιας διατάξεως.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ισπανική.

2 — ΕΕ L 183, σ. 1. Το άρθρο 17 τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 1882/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Σεπτεμβρίου 2003 (ΕΕ L 284, σ. 1), αλλά η τροποποίηση αυτή δεν αφορά την παρούσα δίκη.

I — Η οδηγία

3. Η προστασία της σωματικής ακεραιότητας εντός του εργασιακού περιβάλλοντος αποτελεί κοινωνικό στόχο, όπως προκύπτει από το άρθρο 31, παράγραφος 1, του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που υπογράφηκε στη Νίκαια στις 7 Δεκεμβρίου 2000 [3], και που αναγνωρίζει σε κάθε εργαζόμενο δικαίωμα «σε υγιεινές, ασφαλείς και αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας» [4]. Αποτελεί όμως και αναπόφευκτο μέτρο οικονομικού χαρακτήρα, το οποίο, στον βαθμό που επηρεάζει το κόστος παραγωγής, πρέπει να υπόκειται σε παρόμοιες προϋποθέσεις σε όλα τα κράτη μέλη [5].

4. Στο πλαίσιο αυτό, η οδηγία καθιερώνει το νομικό πλαίσιο του κοινοτικού προτύπου

3 — ΕΕ C 364, σ. 1.

4 — Το ίδιο προβλέπει το άρθρο II-91, παράγραφος 1, της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης (ΕΕ 2004, C 310).

5 — Η μείωση του δείκτη ατυχημάτων διά της αναλήψεως του κόστους εγκαταστάσεως των κατάλληλων συστημάτων προλήψεως θίγει τις επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε χώρες των οποίων η νομοθεσία προβλέπει υψηλότερο επίπεδο προστασίας.

προλήψεως κινδύνων και, επιπλέον, παρέχει τη δυνατότητα θεσπίσεως άλλων οδηγιών με αντικείμενο τους τομείς που αναφέρονται ειδικότερα στο παράρτημά της [6].

5. Ένα από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά της οδηγίας έγκειται στο ευρύτατο πεδίο εφαρμογής της, καθόσον, δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 1, οι ρυθμίσεις της εφαρμόζονται σε «όλους τους δημόσιους ή ιδιωτικούς τομείς δραστηριοτήτων (βιομηχανικές, γεωργικές, εμπορικές, διοικητικές, εκπαιδευτικές, πολιτιστικές δραστηριότητες, δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, αναψυχής κλπ.)», εκτός, σύμφωνα με την παράγραφο 2 της ίδιας διατάξεως, εάν «δεν το επιτρέπουν εγγενείς ιδιαιτερότητες ορισμένων δραστηριοτήτων του δημόσιου τομέα, π.χ. στις ένοπλες δυνάμεις ή στην αστυνομία, ή ορισμένων συγκεκριμένων δραστηριοτήτων στις υπηρεσίες πολιτικής άμυνας», οπότε η ασφάλεια και η υγεία των εργαζομένων πρέπει να εξασφαλίζεται σύμφωνα με τους στόχους της οδηγίας.

6. Άλλο σχετικό χαρακτηριστικό συνιστά η ακριβής περιγραφή των υποχρεώσεων και των ευθυνών στην οποία προβαίνει η οδηγία, διακρίνοντας αυτές των επιχειρηματιών από αυτές των εργαζομένων [7].

7. Για τον εργοδότη προβλέπονται γενικές υποχρεώσεις (άρθρο 6) και ειδικές υποχρεώσεις (άρθρα 7 έως 12)· μεταξύ των τελευταίων αξίζει να επισημανθούν οι ακόλουθες:

— Κατά το άρθρο 7, ο εργοδότης οφείλει να ορίσει «έναν ή περισσότερους εργαζομένους, ασχολούμενους με τις δραστηριότητες προστασίας και πρόληψης των επαγγελματικών κινδύνων της επιχείρησης ή/και της εγκατάστασης» (παράγραφος 1), ενώ «[ε]άν οι διαθέσιμες δυνατότητες μέσα στην επιχείρηση ή/και την εγκατάσταση δεν είναι επαρκείς για την οργάνωση των εν λόγω δραστηριοτήτων [...], ο εργοδότης πρέπει να απευθύνεται σε αρμόδιες υπηρεσίες ή άτομα εκτός της επιχείρησης ή/και της εγκατάστασης» (παράγραφος 3).

— Σε σχέση με τις «πρώτες βοήθειες, πυρασφάλεια, εκκένωση των χώρων από τους εργαζομένους», το άρθρο 8

6 — «Χώροι εργασίας[,] εξοπλισμός εργασίας[,] εξοπλισμός ατομικής προστασίας[,] εργασίες σε μηχανήματα με οθόνες οπτικής απεικόνισης[,] μεταφορά βαρέων φορτίων που συνεπάγεται κινδύνους για την οσφυϊκή χώρα[,] προσωρινά και κινητά εργοτάξια[,] αλιεία και γεωργία».

7 — Κατά τον F. Lozano Lares, «El marco jurídico comunitario de la seguridad y de la salud laboral», στο κοινό έργο των J. Cruz Villalón και T. Pérez del Río, *Unaaproximaciónalderechosocialcomunitario*, Tecnos, Μαδρίτη, 2000, σ. 85, καίτοι η οδηγία έχει ως αποδέκτες τα κράτη μέλη, απευθύνεται στους εργοδότες και στους εργαζομένους, οι οποίοι έχουν αντιστοίχως τους ρόλους των ενεργούντων και των υπέρ ων η ενέργεια στην πρόληψη των επαγγελματικών κινδύνων.

υποχρεώνει τον εργοδότη να λάβει «τα αναγκαία μέτρα τα οποία θα είναι προσαρμοσμένα στο μέγεθος και στη φύση των δραστηριοτήτων της επιχείρησης ή/και της εγκατάστασης και θα λαμβάνουν υπόψη τα άλλα πρόσωπα που είναι παρόντα», καθώς και «να οργανώνει τις αναγκαίες σχέσεις με εξωτερικές υπηρεσίες» (παράγραφος 1) και «να ορίζει τους εργαζομένους που είναι υπεύθυνοι για την εφαρμογή» των αναφερόμενων σχετικών μέτρων (παράγραφος 2).

— Το άρθρο 11 αφορά τη διαβούλευση με τους εργαζομένους και τη συμμετοχή τους και ορίζει, στην παράγραφο 2, ότι «οι εργαζόμενοι ή οι εκπρόσωποί τους, οι οποίοι εκτελούν ειδικά καθήκοντα για την προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων, συμμετέχουν κατά τρόπο ισόρροπο και σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες ή/και πρακτικές, ή ζητείται η γνώμη τους από τον εργοδότη εκ των προτέρων και εγκαίρως όσον αφορά:

[...]

β) τον καθορισμό των εργαζομένων που προβλέπονται στο άρθρο 7, παράγραφος 1, και στο άρθρο 8, παράγραφος 2, καθώς και τις δραστηριότητες που προβλέπονται στο άρθρο 7, παράγραφος 1 [8].

γ) τις πληροφορίες που προβλέπονται στο άρθρο 9, παράγραφος 1 [9], και στο άρθρο 10 [10].

[...]»

8. Για τη διευκόλυνση των εργασιών αυτών, απαιτείται από τον εργαζόμενο μια γενική υποχρέωση συνεργασίας, καθόσον, βάσει του άρθρου 13, παράγραφος 1, «αποτελεί ευθύνη του κάθε εργαζομένου να φροντίζει ανάλογα με τις δυνατότητές του, για την ασφάλεια και την υγεία του, καθώς και για την ασφάλεια και την υγεία των άλλων ατόμων που επηρεάζονται από τις πράξεις ή παραλείψεις του κατά την εργασία σύμφωνα

8 — Το άρθρο 7, παράγραφος 1, υποχρεώνει στον καθορισμό προσώπων αρμόδιων για την προστασία και την πρόληψη των επαγγελματικών κινδύνων· το προπαρατεθέν άρθρο 8, παράγραφος 2, προβλέπει τον καθορισμό προσώπων αρμόδιων για την εφαρμογή των πρώτων βοηθειών, της πυρασφάλειας και της εκκενώσεως.

9 — Το άρθρο 9, υπό τον τίτλο «Διάφορες υποχρεώσεις των εργοδοτών», υποχρεώνει κάθε εργοδότη: «α) να έχει στη διάθεσή του μια εκτίμηση των υφισταμένων κατά την εργασία κινδύνων για την ασφάλεια και την υγεία, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν ομάδες εργαζομένων που εκτίθενται σε ιδιαιτέρους κινδύνους· β) να καθορίζει τα μέτρα προστασίας που πρέπει να ληφθούν και, αν χρειαστεί, το υλικό προστασίας που πρέπει να χρησιμοποιηθεί· γ) να τηρεί κατάλογο των εργατικών ατυχημάτων που είχαν ως συνέπεια για τον εργαζόμενο ανικανότητα εργασίας μεγαλύτερη των τριών εργάσιμων ημερών· δ) να συντάσσει και να θέτει στη διάθεση των αρμόδιων αρχών, σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες ή/και πρακτικές, εκθέσεις για τα εργατικά ατυχήματα, θύματα των οποίων υπήρξαν οι υπ' αυτόν εργαζόμενοι».

10 — Το άρθρο 10 περιλαμβάνει διάφορα προληπτικά μέτρα σχετικά με την «Ενημέρωση των εργαζομένων» όσον αφορά τους κινδύνους για την ασφάλεια και την υγεία, τα μέτρα και τις δραστηριότητες προστασίας ή προλήψεως της επιχειρήσεως, της εγκαταστάσεως, της θέσεως εργασίας ή των καθηκόντων, καθώς και κανόνες για τις πρώτες βοήθειες, την πυρασφάλεια και την εκκένωση των χώρων από τους εργαζομένους (παράγραφος 1), που εκτείνονται στους εργαζομένους των εξωτερικών επιχειρήσεων (παράγραφος 2) και που εξειδικεύονται για όσους έχουν συγκεκριμένα καθήκοντα στους τομείς αυτούς (παράγραφος 3).

με την εκπαίδευσή του και τις κατάλληλες οδηγίες του εργοδότη του». Η υποχρέωση αυτή εξειδικεύεται στην παράγραφο 2, που ορίζει ότι οι εργαζόμενοι «οφείλουν ειδικότερα:

α) να χρησιμοποιούν σωστά τις μηχανές, τις συσκευές, τα εργαλεία, τις επικίνδυνες ουσίες, τα μεταφορικά και άλλα μέσα·

β) να χρησιμοποιούν σωστά τον ατομικό προστατευτικό εξοπλισμό που τίθεται στη διάθεσή τους και, μετά τη χρήση, να τον τακτοποιούν στη θέση του·

[...]»

9. Προς διαπίστωση του βαθμού εφαρμογής της οδηγίας, το άρθρο 18 υποχρεώνει τα κράτη μέλη να θέσουν σε ισχύ «τις απαραίτητες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις» για να συμμορφωθούν προς αυτήν, να ενημερώσουν αμέσως την Επιτροπή (παράγραφος 1) και να της ανακοινώσουν το κείμενο των διατάξεων εσωτερικού δικαίου που θεσπίζουν στον τομέα που διέπεται από την εν λόγω οδηγία (παράγραφος 2).

II — Το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο

10. Η προσαρμογή της αυστριακής έννομης τάξης στην οδηγία πραγματοποιήθηκε με περισσότερες της μιας διατάξεις [11]. Ιδιαίτερη σημασία έχουν ο Bundesgesetz über Sicherheit und Gesundheitsschutz bei der Arbeit [ArbeitnehmerInnenschutzgesetz — ASchG (ομοσπονδιακός νόμος για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία)] (στο εξής: ASchG) [12] και ο Bundesgesetz über Sicherheit und Gesundheitsschutz der in Dienststellen des Bundes beschäftigten Bediensteten [Bundesbedientstetenschutzgesetz (ομοσπονδιακός νόμος για την ασφάλεια και την προστασία της υγείας των εργαζομένων στις κρατικές υπηρεσίες)] (στο εξής: B-BSG) [13], οι οποίοι, πέραν του ότι η εξέτασή τους καταδεικνύει λεπτομερέστερα την εφαρμοστέα εθνική ρύθμιση, χρησιμεύουν ως σημεία αναφοράς για την εξέταση πολλών από τις αιτιάσεις περί παραβάσεως που προβάλλονται στην παρούσα δίκη.

11 — Στην ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την εφαρμογή στην πράξη των διατάξεων των οδηγιών για την υγεία και την ασφάλεια κατά την εργασία 89/391 (οδηγία-πλαίσιο), 89/654 (χώροι εργασίας), 89/655 (εξοπλισμός εργασίας), 89/656 (εξοπλισμός ατομικής προστασίας), 90/269 (χειρωνακτική διακίνηση φορτίων) και 90/270 (εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης) (COM/2004/0062 τελικό), παρατίθενται σαράντα οκτώ διατάξεις που κοινοποίησε η Αυστρία σε σχέση με την πρώτη από τις οδηγίες που απαριθμήθηκαν ανωτέρω (σ. 56 έως 60).

12 — Ο νόμος αυτός τροποποιεί άλλους προηγούμενους, όπως τον νόμο για το γενικό καθεστώς κοινωνικής ασφαλίσεως, τον νόμο για την προσαρμογή της συμβάσεως εργασίας, τον νόμο του 1975 για τα ορυχεία, τον νόμο για την κοινωνική ασφάλιση των αγροτών, τον νόμο για την προώθηση της εργασίας, τον νόμο του 1977 για την ασφάλιση έναντι της ανεργίας και τον νόμο για την απασχόληση των αλλοδαπών (BGBl. 450/1994), και έχει υποστεί και ο ίδιος μεταγενέστερες τροποποιήσεις.

13 — Ο νόμος αυτός τροποποιεί με τη σειρά του τον νόμο περί υπηρεσιακής καταστάσεως των δημοσίων υπαλλήλων του 1979, τον νόμο του 1948 για τους συμβασιούχους, τον νόμο για τους δικαστικούς λειτουργούς, τον ομοσπονδιακό νόμο για την εκπροσώπηση του προσωπικού, τον νόμο για την προστασία της μητρότητας του 1979 και τον ομοσπονδιακό νόμο για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία (BGBl. I, 70/1999), ο οποίος τροποποιήθηκε επίσης αργότερα.

11. Ο ASchG αναθέτει στους εργοδότες τον καθορισμό των προσώπων που είναι αρμόδια για την ασφάλεια και τους γιατρούς εργασίας, παρέχοντας και στις δύο περιπτώσεις τρεις εναλλακτικές λύσεις: την πρόσληψή τους στην επιχείρηση, τη χρησιμοποίηση εξωτερικών υπηρεσιών ή τη χρησιμοποίηση των υπηρεσιών ειδικευμένου κέντρου (άρθρο 73, παράγραφος 1, και άρθρο 79, παράγραφος 1, αντιστοίχως). Επιπλέον, οφείλουν να επιλέγουν τους αρμόδιους για την πυρασφάλεια και την εκκένωση των χώρων από τους εργαζομένους (άρθρο 25, παράγραφος 4) και, σε περίπτωση που στον ίδιο χώρο υπάρχουν πέντε ή περισσότεροι εργαζόμενοι, αυτούς που παρέχουν τις πρώτες βοήθειες (άρθρο 26, παράγραφος 3). Οι υπεύθυνοι ασφάλειας πρέπει να ενημερώνονται εκ των προτέρων για τον διορισμό και την παύση των προσώπων που ασκούν τα ως άνω καθήκοντα (άρθρο 11, παράγραφος 5).

12. Αυτοί οι υπεύθυνοι για την ασφάλεια διακρίνονται από τους αρμόδιους για την ασφάλεια από το γεγονός ότι η παρουσία τους δεν απαιτείται σε όλες τις επιχειρήσεις [14], από τα καθήκοντα που ασκούν [15] και από τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν έναντι αυτών οι εργοδότες. Ο επιχειρηματίας οφείλει να διευκολύνει την πρόσβαση των υπεύθυνων για την ασφάλεια στα έγγραφα που αφορούν την ασφάλεια, την προστασία της υγείας, τα εργατικά ατυχήματα, καθώς και σε αυτά που αφορούν, μεταξύ άλλων, τις επικίνδυνες ουσίες ή τον θόρυβο και να τους γνωστοποιεί κάθε αλλαγή, τα κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπισή της και, γενικώς, τις υποχρεώσεις, τις οδηγίες και τις εξουσιοδοτήσεις στους σχετικούς τομείς (άρθρο 11, παράγραφος 7) [16]. Αν δεν υπάρχει συμβούλιο εργαζομένων στην επιχείρηση, οι υποχρεώσεις του εργοδότη αυξάνονται, καθόσον υποχρεούται να διαβουλεύεται με τους υπεύθυνους για την ασφάλεια σχετικά με τις συνέπειες που μπορούν να έχουν ο εξοπλισμός ή οι ουσίες που χρησιμοποιούνται, οι εργασιακές συνθήκες και οι περιβαλλοντικοί παράγοντες στην ασφάλεια και στην υγεία· επίσης, οφείλει να διασφαλίζει τη συμμετοχή τους στην επιλογή του ατομικού προστατευτικού εξοπλισμού· τέλος, οφείλει να διασφαλίζει τη συμμετοχή τους στην αναζήτηση και την αξιολόγηση των αναγκών, στη λήψη των κατάλληλων μέτρων, καθώς και στον σχεδιασμό και την οργάνωση της εκπαιδεύσεως (άρθρο 11, παράγραφος 6).

13. Οι εργαζόμενοι υποχρεούνται να εφαρμόζουν τα προληπτικά μέτρα σύμφωνα με την εκπαίδευσή τους και με τις οδηγίες του εργοδότη τους (άρθρο 15, παράγραφος 1). Ειδικότερα, οφείλουν να συμπεριφέρονται κατάλληλα προκειμένου να αποφεύγουν τους κινδύνους, χρησιμοποιώντας σωστά τα εργαλεία της εργασίας και τον ατομικό προστατευτικό εξοπλισμό (άρθρο 15, παράγραφος 2).

14 — Κατά κανόνα, μόνον εάν υπάρχουν περισσότεροι από πενήντα εργαζόμενοι (άρθρο 10, παράγραφος 2, σημείο 4, του ASchG).

15 — Τα καθήκοντα των αρμόδιων για την ασφάλεια περιγράφονται στο άρθρο 76 του ASchG.

16 — Αν δεν υπάρχουν υπεύθυνοι για την ασφάλεια ή όργανα εκπροσωπήσεως του προσωπικού, πρέπει να ενημερώνεται για τα ως άνω ζητήματα και να έχει πρόσβαση στα προαναφερθέντα έγγραφα το σύνολο των εργαζομένων (άρθρο 12, παράγραφος 7).

14. Ο B-BSG έχει παρόμοιο περιεχόμενο· διαφοροποιείται μόνον ως προς το πεδίο εφαρμογής, καθόσον αφορά τους ομοσπονδιακούς υπαλλήλους [17].

III — Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

15. Η οδηγία έπρεπε να έχει μεταφερθεί στο αυστριακό δίκαιο μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1994, ημερομηνία κατά την οποία τέθηκε σε ισχύ η Συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο [18].

16. Μετά την ένταξη της Δημοκρατίας της Αυστρίας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, οι αρμόδιες αρχές γνωστοποίησαν τις διατάξεις περί μεταφοράς της οδηγίας στην Επιτροπή, η οποία, αφού τις εξέτασε, ζήτησε περισσότερες πληροφορίες και διευκρινίσεις προκειμένου να διαπιστώσει αν η αυστριακή νομοθεσία είχε προσαρμοστεί πλήρως και ορθώς.

17. Η Επιτροπή δεν έμεινε ικανοποιημένη από τις διαπιστώσεις της και απηύθυνε στις 12 Ιανουαρίου 1998 στο εν λόγω κράτος μέλος έγγραφο οχλήσεως με τα σημεία που κατά την άποψή της έπρεπε να αναπτυχθούν περισσότερο.

18. Μετά από ανταλλαγή διαφόρων εγγράφων, στις 19 Δεκεμβρίου 2002, η Επιτροπή εξέδωσε αιτιολογημένη γνώμη, στην οποία η Αυστρία απάντησε με επιστολή της 20ής Φεβρουαρίου 2003, την οποία συμπλήρωσε με άλλη επιστολή της 11ης Σεπτεμβρίου 2003, ενώ συνέχισε να ενημερώνει για διάφορα μέτρα που έλαβε στη συνέχεια.

19. Η Επιτροπή δεν πείστηκε ότι το καθού κράτος είχε προβεί σε ορθή μεταφορά της οδηγίας στο εσωτερικό του δίκαιο και αποφάσισε να προσφύγει στο Δικαστήριο, ασκώντας προσφυγή λόγω παραβάσεως κατά το άρθρο 226 ΕΚ.

IV — Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

20. Η προσφυγή περιήλθε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 6 Οκτωβρίου 2004 και το υπόμνημα αντικρούσεως στις 18 Νοεμβρίου 2004.

21. Στο εισαγωγικό δικόγραφο περιλαμβανόταν και ένας λόγος σχετικός με την πλημμελή μεταφορά του άρθρου 12, παράγραφος 4, της οδηγίας, από τον οποίον η Επιτροπή παραιτήθηκε με το υπόμνημά της απαντήσεως, κατόπιν των διευκρινίσεων που παρέσχε η Αυστριακή Κυβέρνηση.

17 — Ως παράδειγμα αναφέρεται ότι τα προπαρατεθέντα άρθρα 11, 15, 25, 26 και 73 του ASchG αντιστοιχούν στα άρθρα του B-BSG με την ίδια απαρίθμηση.

18 — ΕΕ 1994, L 1, σ. 3.

22. Μετά την υποβολή υπομνήματος απαντήσεως, η Αυστρία δεν έκρινε σκόπιμο να υποβάλει υπόμνημα ανταπαντήσεως και έτσι ολοκληρώθηκε η έγγραφη διαδικασία· επιπλέον, οι διάδικοι δεν εκδήλωσαν ενδιαφέρον για τη διεξαγωγή προφορικής διαδικασίας, οπότε η υπόθεση πέρασε στο στάδιο της συντάξεως των ανά χείρας προτάσεων.

V — Εξέταση των λόγων παραβάσεως

23. Με την προσφυγή προβάλλονται δύο λόγοι παραβάσεως της οδηγίας, στον δεύτερο από τους οποίους περιλαμβάνονται πέντε διαφορετικές παραβάσεις.

A — *Πρώτος λόγος*

24. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η Αυστρία παρέβη το άρθρο 18 της οδηγίας, επειδή δεν έθεσε εμπροθέσμως σε εφαρμογή τον Landeslehrer-Dienstrechtsgesetz (νόμος περί υπηρεσιακής καταστάσεως των καθηγητών των Länder) (στο εξής: LDG), που ψηφίστηκε για τη μεταφορά του εν λόγω κοινοτικού κανόνα ή, εν πάση περιπτώσει, επειδή δεν γνωστοποίησε εμπροθέσμως τη θέσπισή του [19].

25. Το καθού κράτος αναγνωρίζει το γεγονός αυτό, υποστηρίζοντας ότι η Επιτροπή πληροφορήθηκε τη δημοσίευση του LDG [20] στις 10 Σεπτεμβρίου 2004.

26. Αρκεί συναφώς η υπόμνηση ότι, όπως έχει κρίνει επανειλημμένως η νομολογία, η ύπαρξη παραβάσεως πρέπει να εκτιμάται σε συνάρτηση με την κατάσταση του κράτους μέλους, όπως αυτή εμφανίζεται κατά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, και ότι οι επελθούσες στη συνέχεια μεταβολές δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη από το Δικαστήριο [21].

27. Στην υπό κρίση υπόθεση η καταγγελλόμενη παράβαση πρέπει να θεωρηθεί αποδειχθείσα, καθόσον η θέσπιση του LDG γνωστοποιήθηκε εκπροθέσμως [22].

B — *Δεύτερος λόγος*

28. Υπό τον τίτλο αυτόν, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, κατά την προσαρμογή της

19 — Με το δικόγραφο της προσφυγής της η Επιτροπή είχε διατυπώσει τις ίδιες αιτιάσεις όσον αφορά τον Beamten-, Kranken- und Unfallversicherungsgesetz (νόμο για την ασφάλιση των δημοσίων υπαλλήλων από ασθένεια και ατυχήματα) και τον Allgemeines Sozialversicherungsgesetz (γενικό νόμο περί κοινωνικής ασφαλίσεως), αλλά με το υπόμνημα απαντήσεως δήλωσε ότι παραιτείται από αυτές.

20 — BGBl. I, 69/2004.

21 — Βλ., μεταξύ πολλών άλλων, αποφάσεις της 27ης Νοεμβρίου 1990, C-200/88, Επιτροπή κατά Ελλάδας (Συλλογή 1990, σ. I-4299, σκέψη 13), της 2ας Μαΐου 1996, C-133/94, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 1996, σ. I-2323, σκέψη 17), και της 30ής Ιανουαρίου 2002, C-103/00, Επιτροπή κατά Ελλάδας (Συλλογή 2002, σ. I-1147, σκέψη 23).

22 — Η αιτιολογημένη γνώμη με ημερομηνία 19 Δεκεμβρίου 2002 έτασσε προθεσμία δύο μηνών για τη μεταφορά της οδηγίας, ενώ ο LDG κοινοποιήθηκε, όπως προανέφερα, στις 10 Σεπτεμβρίου 2004.

αυστριακής έννομης τάξεως στην οδηγία, σημειώθηκαν πέντε παραβάσεις, οι οποίες πρέπει να εξεταστούν ξεχωριστά.

2. Η μεταφορά του άρθρου 7, παράγραφος 3

1. Η μεταφορά του άρθρου 2, παράγραφος 1

33. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, αν η επιχείρηση δεν έχει τη δυνατότητα οργανώσεως των δραστηριοτήτων προστασίας και προλήψεως των επαγγελματικών κινδύνων, οφείλει να προσφύγει σε εξωτερικές υπηρεσίες.

29. Το πρόβλημα που τίθεται εδώ απορρέει από την εξαίρεση των καθηγητών της υποχρεωτικής δημόσιας εκπαιδεύσεως του Τυρόλου από το πεδίο γενικής εφαρμογής της κοινοτικής ρυθμίσεως, το οποίο περιλαμβάνει όλες τις δραστηριότητες τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα.

34. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η παράγραφος αυτή, σε συνδυασμό με την παράγραφο 1 της ίδιας διατάξεως, η οποία υποχρεώνει τον εργοδότη να αναθέσει σε έναν ή περισσότερους εργαζομένους την ειδική ενασχόληση με τέτοιου είδους εργασίες, επιτάσσει τη χρήση εξωτερικών μέσων αν δεν αρκούν τα μέσα της επιχειρήσεως.

30. Καθίσταται σαφές ότι ο αποκλεισμός ορισμένων εκπαιδευτικών από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 2, παράγραφος 1, της οδηγίας συνιστά παράβαση του άρθρου αυτού.

31. Σύμφωνα με τους εκπροσώπους του καθού κράτους, το εμπόδιο για την υπαγωγή του προσωπικού αυτού στην εν λόγω νομοθεσία ήρθη αργότερα με τη θέσπιση του LDG.

35. Αντιθέτως, η αυστριακή νομοθεσία παρέχει τρεις εναλλακτικές λύσεις για την επιλογή των αρμοδίων για την ασφάλεια και των γιατρών εργασίας: τη χρησιμοποίηση εργαζομένων της ίδιας της επιχειρήσεως, τη χρησιμοποίηση εξωτερικών υπηρεσιών ή τη χρησιμοποίηση των υπηρεσιών ειδικευμένου κέντρου (άρθρα 73, παράγραφος 1, και 79, παράγραφος 1, του ASchG και, κατ' αναλογία, άρθρα 73, παράγραφος 1, και 76, παράγραφος 1, του B-BSG).

32. Ωστόσο, το γεγονός αυτό δεν απαλλάσσει από την παράβαση, καθόσον, όπως ανέφερα κατά την εξέταση του πρώτου λόγου, ο εθνικός κανόνας θεσπίστηκε μετά την πάροδο της προθεσμίας που είχε ταχθεί με την αιτιολογημένη γνώμη.

36. Παρόμοια συζήτηση ανέκυψε σε σχέση με ανάλογη ολλανδική ρύθμιση στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 22ας Μαΐου 2003, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών [23], η οποία έκρινε ότι ο εθνικός νόμος δεν είχε προβλέψει «τον επικουρικό χαρακτήρα χρησιμοποιήσεως υπηρεσιών εκτός της επιχείρησης για τη διασφάλιση δραστηριοτήτων προστασίας και προλήψεως επαγγελματικών κινδύνων» (διατακτικό) [24].

37. Το Δικαστήριο, ακολουθώντας τις προτάσεις μου στην υπόθεση εκείνη, επιβεβαίωσε ότι το άρθρο 7 της οδηγίας ιεραρχεί τις υποχρεώσεις των εργοδοτών (σκέψεις 21 και 30) [25]: η κύρια υποχρέωση έγκειται στην ανάθεση σε έναν ή περισσότερους εργαζομένους της ενασχολήσεως με τα ως άνω καθήκοντα· η επικουρική είναι η υποχρέωση του εργοδότη να απευθύνεται σε υπηρεσίες ή άτομα εκτός της επιχειρήσεως μόνον εάν οι διαθέσιμες δυνατότητες μέσα στην επιχείρηση δεν είναι επαρκείς (σκέψη 53). Η ιεράρχηση αυτή πρέπει να προβλέπεται ρητώς και από το εθνικό δίκαιο (σκέψη 23), διότι πρόκειται για οργανωτικό μέτρο που ευνοεί τη συμμετοχή των εργαζομένων στη δική τους ασφάλεια (σκέψη 40). Αν επιτρεπόταν η επιλογή, θα διακυβευόταν η πλήρης εφαρμογή (σκέψη 23) και το χρήσιμο αποτέλεσμα της ρυθμίσεως (σκέψεις 54 και 55).

38. Είναι χρήσιμη η εφαρμογή της συλλογιστικής αυτής στην κρινομένη υπόθεση, καθόσον η φιλοσοφία από την οποία διαπνέεται η οδηγία βασίζεται στην αρχή ότι η προστασία από τους επαγγελματικούς κινδύνους αρχίζει από τον χώρο εργασίας.

39. Επιπλέον, η σχετική επιχειρηματολογία διατηρεί την αξία της παρά τους ισχυρισμούς που προβάλλονται προς απόρριψη της προσφυγής, με τους οποίους προβάλλεται ο μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων που δεν διαθέτουν επαρκή μέσα για να αναλάβουν τις υπηρεσίες αυτές και ο εξαιρετικός χαρακτήρας των επιχειρήσεων που διαθέτουν τα μέσα αυτά [26], καθόσον οι ισχυρισμοί αυτοί παραβλέπουν ότι το άρθρο 7 δεν απαιτεί από όλες τις επιχειρήσεις να διαθέτουν οργάνωση σχετική με τις εν λόγω δραστηριότητες, δεδομένου ότι πολλές από τις θιγόμενες επιχειρήσεις δεν έχουν κατά πάσα πιθανότητα τη δυνατότητα να διασφαλίσουν τις υπηρεσίες αυτές με δικά τους μέσα· αλλά ορίζει ότι, όταν αποκτήσουν τη σχετική δυνατότητα, εν όλω ή εν μέρει, υποχρεούνται να διαθέτουν τέτοια οργάνωση σε συνδυασμό με εξωτερικές υπηρεσίες, σύμφωνα με τη σχετική δυνατότητα που παρέχει το άρθρο 7, παράγραφος 6.

23 — Υπόθεση C-441/01, Συλλογή 2003, σ. I-5463.

24 — Η απόφαση της 15ης Νοεμβρίου 2001, C-49/00, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 2001, σ. I-8575), ερμήνευσε επίσης το άρθρο 7 της οδηγίας υπό την έννοια ότι δεν επιτρέπει να αφήνεται στον εργοδότη η επιλογή για το αν θα απευθυνθεί ή όχι σε εξωτερικές υπηρεσίες προστασίας όταν δεν επαρκούν οι ικανότητες των εργαζομένων στην επιχείρηση (σκέψεις 19 έως 32).

25 — Όπως εξέθεσα στο σημείο 18 των προτάσεων εκείνων, «υπάρχουν λόγοι υπέρ της προτεραιότητας που προβλέπει το άρθρο 7 στην ανάθεση των καθηκόντων προστασίας και προλήψεως στους εργαζομένους της επιχείρησης, όταν αυτό είναι δυνατόν. Πρώτον, οι εργαζόμενοι γνωρίζουν καλά την επιχείρηση, εφαρμόζουν τις μεθόδους εργασίας, αντιλαμβάνονται τους κινδύνους που συνδέονται με τη συγκεκριμένη δραστηριότητα που ασκεί η επιχείρηση, γνωρίζουν τα προηγούμενα περιστατικά, μπορούν να αναγνωρίσουν τους ενδεχόμενους κινδύνους και είναι διαρκώς παρόντες στην επιχείρηση. Δεύτερον, οι εργαζόμενοι ενδιαφέρονται περισσότερο για την αποτελεσματική πραγματοποίηση των εν λόγω δραστηριοτήτων, διότι διακυβεύεται η σωματική τους ακεραιότητα και η σωματική ακεραιότητα των συναδέλφων τους. Επιπλέον, η οργάνωση αυτών των δραστηριοτήτων εντός της επιχείρησης βοηθεί στο να συνειδητοποιήσει το σύνολο του προσωπικού τη σημασία της εκτελέσεως αυτών των καθηκόντων, οπότε ενδεχόμενα μειονεκτήματα να μη θεωρούνται αποτέλεσμα εξωτερικών επιβεβλημένων υποχρεώσεων».

26 — Σύμφωνα με τα στοιχεία που παραθέτει το καθού κράτος, το 96,7% των αυστριακών επιχειρήσεων απασχολούν λιγότερους από 50 εργαζομένους.

40. Παραλείποντας την πρόβλεψη της ιεραρχίας στην οποία αναφέρεται το άρθρο 7, παράγραφοι 1 και 3, η Αυστρία απέτυχε να μεταφέρει ορθώς στη νομοθεσία της τις διατάξεις αυτές.

3. Η μεταφορά του άρθρου 8, παράγραφος 2

41. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, ο εργοδότης οφείλει να ορίζει τους εργαζομένους που είναι υπεύθυνοι για την εφαρμογή των πρώτων βοηθειών, της πυρασφάλειας και της εκκενώσεως των χώρων από τους εργαζομένους.

42. Η Επιτροπή θεωρεί ότι πρόκειται για υποχρέωση που δεν υπόκειται σε προϋποθέσεις, ενώ το καθού κράτος ισχυρίζεται ότι έχει τη δυνατότητα να αποστεί από αυτήν, αναλόγως του μεγέθους της επιχειρήσεως [άρθρα 26 του ASchG και του B-BSG, σε συνδυασμό με τα άρθρα 39 και 40 του Arbeitsstättenverordnung (κανονισμού περί χώρων εργασίας) (στο εξής: AStV) [27] και του Bundes-Arbeitsstättenverordnung (κανονισμού περί χώρων εργασίας των ομοσπονδιακών υπηρεσιών)] [28] ή αναλόγως της σκοπιμότητας ενός τέτοιου διορισμού (άρθρα 25 του ASchG και του B-BSG σε σχέση με το άρθρο 43 του AStV) [29].

43. Η Αυστρία δικαιολογεί τη νομοθεσία της, υποστηρίζοντας ότι η παράγραφος 2 του άρθρου 8 υπόκειται στις προϋποθέσεις της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού, η οποία επιβάλλει να λαμβάνονται σε σχέση με τα ζητήματα αυτά «τα αναγκαία μέτρα» τα οποία θα είναι προσαρμοσμένα στο μέγεθος και στη φύση των δραστηριοτήτων της επιχειρήσεως.

44. Η άποψη αυτή δεν ευσταθεί για πολλούς λόγους:

— Πρώτον, η οδηγία, σύμφωνα με το άρθρο 1, σκοπεί στην εφαρμογή μέτρων για την προαγωγή της ασφάλειας και

27 — BGBl. II, 368/1998.

28 — BGBl. II, 352/2002.

29 — Σύμφωνα με το άρθρο 40 του AStV, στους χώρους εργασίας με πέντε έως δεκαεννέα εργαζομένους, τουλάχιστον ένας πρέπει να έχει εκπαιδευθεί στις πρώτες βοήθειες, στις επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις με είκοσι έως είκοσι εννέα εργαζομένους απαιτούνται δύο εργαζόμενοι με σχετική εκπαίδευση και ο αριθμός αυξάνεται προοδευτικώς· εντούτοις, αν σε έναν χώρο εργασίας απασχολούνται λιγότερα από πέντε άτομα, δεν απαιτείται τέτοια εκπαίδευση. Εξάλλου, από τον συνδυασμό των άρθρων 43, παράγραφος 1, και 12, παράγραφος 1, του AStV προκύπτει ότι επιβάλλεται αποκλειστικά ο ορισμός ενός υπευθύνου για την πυρασφάλεια και, αν είναι σκόπιμο, ενός αντικαταστάτη, αν θεωρηθεί χρήσιμο για την εξασφάλιση αποτελεσματικής προστασίας, αναλόγως ορισμένων παραγόντων, όπως οι δραστηριότητες και οι εργασίες που διεξάγονται, η φύση ή η ποσότητα των ουσιών που χρησιμοποιούνται, οι διαθέσιμες εγκαταστάσεις ή ο εξοπλισμός, τα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος χώρου και ο μέγιστος αριθμός εργαζομένων. Πανομοιότυπους κανόνες περιλαμβάνει και ο Wiener Arbeitsstättenverordnung in der Land- und Forstwirtschaft (κανονισμός του Land της Βιέννης για τους χώρους εργασίας στους κλάδους της γεωργίας και της δασοπονίας) (LGBl. της Βιέννης, 27/2003), ο οποίος επιβάλλει αποκλειστικά την επιλογή του υπεύθυνου για την ασφάλεια και, ενδεχομένως, ενός αντικαταστάτη, όταν οι περιστάσεις το επιβάλλουν.

της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία (παράγραφος 1) και περιέχει γενικές αρχές (παράγραφος 2), οι οποίες δεν θίγουν τις εθνικές ή κοινοτικές διατάξεις που ευνοούν ακόμη περισσότερο την προστασία (παράγραφος 3). Ο τελευταίος αυτός κανόνας σημαίνει ότι οι μόνες επιτρεπόμενες εξαιρέσεις είναι αυτές με τις οποίες παρέχεται μεγαλύτερη προστασία. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 2, η οδηγία έχει εφαρμογή σε «όλους» τους τομείς δραστηριοτήτων, με μόνη εξαίρεση τις δραστηριότητες του δημόσιου τομέα που παρουσιάζουν εγγενείς και συγκεκριμένες ιδιαιτερότητες, για παράδειγμα στις ένοπλες δυνάμεις, στην αστυνομία και στις υπηρεσίες πολιτικής προστασίας.

Επομένως, καμία από τις δύο διατάξεις δεν επιτρέπει εξαιρέσεις αναλόγως της φύσεως της δραστηριότητας ή της σκοπιμότητας εφαρμογής των κοινοτικών διατάξεων. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να γίνει δεκτή ούτε η εξαίρεση που προβάλλεται από το καθού κράτος σε σχέση με τον καθορισμό υπευθύνων για τα εν λόγω καθήκοντα.

— Δεύτερον, η ορθή ερμηνεία των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 8 οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η πρώτη περιέχει μια γενική και αόριστη έννοια των μέτρων που είναι δυνατόν να ληφθούν, ενώ η δεύτερη περιέχει συγκεκριμένη αναφορά, όπως αποδεικνύεται από την έκφραση «μεταξύ των άλλων» που χρησιμοποιεί και από τη διευκρίνιση των επιμέρους ζητημάτων στα οποία ασκούν επιρροή το μέγεθος και οι ιδιαιτερότητες της επιχειρήσεως.

Ενδεχόμενη αποδοχή των απόψεων του καθού κράτους θα αντέβαινε στο γράμμα της οδηγίας και στο πνεύμα της ρυθμίσεως αυτής, η τήρηση της οποίας θα περιοριζόταν στις μεγάλες επιχειρήσεις ή θα εξαρτιόταν από υποκειμενικές εκτιμήσεις.

— Τρίτον, καίτοι οι μικρές και οι μεσαίες επιχειρήσεις έχουν δικά τους χαρακτηριστικά (όπως, για παράδειγμα, λιγότερο αυστηρές οργανωτικές δομές ή μεγάλη κινητικότητα του προσωπικού), καθώς και ιδιαίτερες ανάγκες, οι περιστάσεις αυτές δεν επηρεάζουν τον εγγενή βαθμό επικινδυνότητας και για τον λόγο αυτόν δεν επαρκούν για να στηρίξουν τη μη εφαρμογή της ως άνω οδηγίας.

Εντούτοις, επισήμανα ήδη ότι το μέγεθος ή οι ιδιαίτεροι κίνδυνοι, καίτοι δεν δικαιολογούν παρέκκλιση από τον βασικό κανόνα, παρέχουν τη δυνατότητα προσαρμογής του, καθόσον το δεύτερο εδάφιο του ίδιου άρθρου 8, παράγραφος 2, εξαρτά από τους παράγοντες αυτούς την κατάρτιση και τον αριθμό των υπεύθυνων για τα ζητήματα αυτά εργαζομένων, καθώς και το υλικό που πρέπει να τίθεται στη διάθεσή τους.

Η σημασία ή το μέγεθος της επιχειρήσεως και η φύση των δραστηριοτήτων της μπορούν να ληφθούν υπόψη προκειμένου να συγκεκριμενοποιηθούν τα στοιχεία του άρθρου 8, παράγραφος 2, αλλά όχι για να δικαιολογήσουν την απόκλιση από αυτό [30].

— Τέλος, η επιβαλλόμενη υποχρέωση πρέπει να συνίσταται στον προσδιορισμό του προσώπου που αναλαμβάνει να καλέσει το ασθενοφόρο, τους πυροσβέστες ή άλλη βοήθεια, να χρησιμοποιεί το κουτί πρώτων βοηθειών ή τον πυροσβεστήρα ή να υποδεικνύει τις εξόδους κινδύνου σε καταστάσεις που ενδέχεται να προκύψουν σε περιορισμένους εργασιακούς χώρους.

45. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η Αυστρία, περιορίζοντας την εφρμογή του άρθρου 8, παράγραφος 2, της οδηγίας, παρέβη τη διάταξη αυτή [31].

4. Η μεταφορά του άρθρου 11, παράγραφος 2, στοιχεία γ΄ και δ΄

α) Σκεπτικό

46. Μια από τις σημαντικότερες καινοτομίες της οδηγίας έγκειται στην προώθηση της διαβουλεύσεως με τους εργαζόμενους και της συμμετοχής τους στις εργασίες που συνδέονται με την ασφάλεια και την υγεία στον χώρο εργασίας [32]. Η σημασία των παρεμβάσεων αυτών εξαίρεται στις αιτιολογικές σκέψεις της οδηγίας [33] και το περιεχόμενό τους εξειδικεύεται στο άρθρο 11, το οποίο τις χαρακτηρίζει ως υποχρεώσεις των εργοδοτών, διακρίνοντας μεταξύ αυτών που αφορούν τους εργαζομένους και τους εκπροσώπους τους εν γένει (παράγραφος 1) και αυτών που, πολύ λεπτομερέστερα, αναφέρονται στους έχοντες ειδικά καθήκοντα σχετικά με τα ζητήματα αυτά (παράγραφοι 2 έως 5).

47. Η διάκριση στις δύο αυτές κατηγορίες ανταποκρίνεται στη λογική του συστήματος

30 — Με τις προτάσεις μου στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προπαρατεθείσα απόφαση της 22ας Μαΐου 2003, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, επισήμανα ότι «[συνήθως] το μέγεθος της επιχείρησης επηρεάζει το αν υπάρχουν ή δεν υπάρχουν εργαζόμενοι ικανοί να ασχοληθούν με τις δραστηριότητες προστασίας και προλήψεως των επαγγελματικών κινδύνων, αλλά πρέπει να διευκρινιστεί ότι αυτό δεν συμβαίνει πάντοτε» (σημείο 26).

31 — Παρόμοια κρίση διατυπώθηκε με την απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 2002, C-5/00, Επιτροπή κατά Γερμανίας (Συλλογή 2002, σ. I-1305), με την οποία θεωρήθηκε αντίθετη προς τα άρθρα 9, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, και 10, παράγραφος 3, στοιχείο α΄, της οδηγίας διάταξη που παρέχει στον ομοσπονδιακό υπουργό την εξουσία να απαλλάσσει τους γιατρούς εργασίας και το ειδικευμένο στον τομέα της ασφάλειας στην εργασία προσωπικό από την υποχρέωση καταρτίσεως εκθέσεων σχετικά με την εκτίμηση των συνθηκών εργασίας, «καθόσον κατ' αυτόν τον τρόπο οι επιχειρήσεις που απασχολούν το πολύ δέκα εργαζομένους μπορούν να απαλλαγούν από την υποχρέωση να διαθέτουν γραπτή εκτίμηση των κινδύνων» (σκέψη 35). Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας Geelhoed με τις προτάσεις του επί της υποθέσεως εκείνης, «η οδηγία κατ' αρχήν παρέχει προστασία σε όλους τους εργαζομένους, ανεξαρτήτως του μεγέθους της επιχειρήσεως όπου εργάζονται. [...] ο σκοπός βελτιώσεως των από φυσική άποψη συνθηκών εργασίας δεν μπορεί να εξαρτηθεί από σκέψεις καθαρά οικονομικής φύσεως, όπως από το ενδεχόμενο να επιβληθούν στις μικρές επιχειρήσεις δυσανάλογα διοικητικά βάρη» (σημείο 48).

32 — A. Montoya Melgar, J. M. Galiana Moreno και A. V. Sempere Navarro, *Derecho Social Europeo*, Tecnos, Μαδρίτη, 1994, σ. 109.

33 — Στην ενδέκατη αιτιολογική σκέψη αναφέρεται ότι «για να εξασφαλισθεί το καλύτερο επίπεδο προστασίας, [...] είναι επίσης απαραίτητο [οι εργαζόμενοι ή/και οι εκπρόσωποί τους] να είναι σε θέση να συμβάλλουν με μια ισόρροπη συμμετοχή σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες ή/και πρακτικές, στη λήψη των αναγκαίων προστατευτικών μέτρων»· η δωδέκατη αιτιολογική σκέψη επιμένει ότι «είναι αναγκαίο να αναπτυχθεί η ενημέρωση, ο διάλογος και η ισόρροπη συμμετοχή στον τομέα της ασφάλειας και της υγείας κατά την εργασία μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων ή/και των εκπροσώπων τους χάρη στις κατάλληλες διαδικασίες και μέσα [...]».

που προβλέπει η οδηγία, δεδομένου ότι, πέραν των ίδιων των εργαζομένων, υπάρχει και μια άλλη ομάδα ενδιαφερομένων, αποτελούμενη από αυτούς που, σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 1, έχουν οριστεί σε κάθε επιχείρηση για να ασχολούνται με τις δραστηριότητες προστασίας και προλήψεως κινδύνων.

48. Τα πρόσωπα αυτά πρέπει να συμμετέχουν κατά τρόπο ισόρροπο ή πρέπει να ζητείται η γνώμη τους από τον εργοδότη εκ των προτέρων και εγκαίρως όσον αφορά τα ζητήματα που περιγράφονται στο άρθρο 11, παράγραφος 2, ιδίως για τις πληροφορίες του άρθρου 9, παράγραφος 1, και του άρθρου 10, καθώς και για τη χρήση υπηρεσιών εκτός της επιχειρήσεως.

49. Η Επιτροπή, διατυπώνοντας την αιτίασή της κατά της Αυστρίας, αναφέρεται στις δύο αυτές διατάξεις, διότι θεωρεί ότι στη χώρα αυτή δεν προβλέπεται η παρέμβαση των προσώπων αυτών στο σύνολο της ενημερώσεως που προβλέπει το άρθρο 10 ούτε στη λήψη υπηρεσιών εκτός της επιχειρήσεως.

β) Επί της ενημερώσεως του άρθρου 10

50. Το άρθρο 11, παράγραφος 2, στοιχείο γ΄, ορίζει ότι τα πρόσωπα που έχουν αναλάβει τα καθήκοντα της προστασίας της ασφάλειας και της υγείας συμμετέχουν ή ζητείται η γνώμη τους για τα ζητήματα του άρθρου 10. Το προσφεύγον όργανο θεωρεί συγκεκριμένα ότι δεν έχει προβλεφθεί η συμμετοχή των προσώπων αυτών όσον αφορά τις εξής πληροφορίες:

— αυτές που πρέπει να παρέχονται γενικώς σχετικά με τους κινδύνους για την ασφάλεια και την υγεία, καθώς και τα μέτρα και τις δραστηριότητες προστασίας που αφορούν «κάθε είδος θέσης εργασίας ή/και καθηκόντων» (άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο α΄)·

— αυτές που πρέπει να παρέχονται στους εργοδότες των εργαζομένων των εξωτερικών επιχειρήσεων (άρθρο 10, παράγραφος 2)·

— και αυτές που οφείλουν, ως υπεύθυνα σχετικώς, να λαμβάνουν τα πρόσωπα αυτά και που προέρχονται «τόσο από τις δραστηριότητες προστασίας και πρόληψης όσο και από τις υπηρεσίες επιθεώρησης και τους αρμόδιους για την ασφάλεια και την υγεία οργανισμούς» (άρθρο 10, παράγραφος 3, στοιχείο γ΄).

51. Πρέπει να τονιστεί ότι δεν αμφισβητείται η υποχρέωση παροχής των πληροφοριών αυτών —αν ίσχυε κάτι τέτοιο, θα επρόκειτο

για παράβαση του άρθρου 10 της οδηγίας—, αλλά η συμμετοχή μιας ομάδας εργαζομένων στην απόκτησή τους, η οποία προηγείται χρονικώς.

i) Οι κίνδυνοι και οι δραστηριότητες που αφορούν τη θέση εργασίας ή/και καθηκόντων (άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο α΄)

52. Η Δημοκρατία της Αυστρίας υποστηρίζει ότι το συμβούλιο εργαζομένων της επιχειρήσεως οφείλει να συμμετέχει στην έρευνα και στην εκτίμηση των κινδύνων, καθώς και στον καθορισμό των προς λήψη μέτρων [άρθρο 92a, παράγραφος 1, σημείο 3, του Arbeitsverfassungsgesetz (ομοσπονδιακού νόμου που ρυθμίζει τις εκθέσεις εργασίας και την κοινωνική οργάνωση των επιχειρήσεων) (στο εξής: ArbVG)] [34]· αν δεν υπάρχουν όργανα εκπροσωπήσεως του προσωπικού, το έργο αυτό αναλαμβάνουν οι αρμόδιοι για την ασφάλεια (άρθρο 11, παράγραφος 6, του ASchG)· ελλείψει και αυτών, υπάρχει υποχρέωση διαβουλεύσεως με όλους τους εργαζομένους και συμμετοχή όλων των εργαζομένων (άρθρο 13, παράγραφος 2, του ASchG). Οι δραστηριότητες αυτές, αν επιβάλλεται για λόγους προλήψεως, πρέπει να πραγματοποιούνται σε σχέση με τη θέση εργασίας [άρθρο 4, σε συνδυασμό με το άρθρο 5, του ASchG και του Verordnung über die Sicherheits- und Gesundheitsschutzdokumente (κανονισμού για τα έγγραφα που αφορούν την ασφάλεια και την προστασία της υγείας)]. Τα καθήκοντα αυτά προϋποθέτουν διαβούλευση με τους εργαζομένους σχετικά με τις πληροφορίες περί των κινδύνων σε κάθε θέση εργασίας ή/και καθηκόντων.

53. Παρά την επιχειρηματολογία του καθού κράτους, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι δεν μετέφερε ορθώς την οδηγία στην εσωτερική του έννομη τάξη:

— οι προαναφερθείσες διατάξεις εντάσσονται στη λογική του αυστριακού συστήματος το οποίο, όπως προανέφερα, δεν απαιτεί τον καθορισμό υπευθύνων για την ασφάλεια σε όλες τις επιχειρήσεις, κατά παράβαση της οδηγίας και υποπίπτοντας στις ίδιες παραβάσεις με αυτές που προέκυψαν από την εξέταση της μεταφοράς του άρθρου 7, παράγραφος 3, καθόσον η προεπιλεγείσα διαδοχική απαρίθμηση των εμπλεκομένων –συμβούλιο των εργαζομένων, υπεύθυνοι για την ασφάλεια και εργαζόμενοι εν γένει– μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα, σε περίπτωση που υπάρχει όργανο εκπροσωπήσεως του προσωπικού, τη μη συνεργασία των υπεύθυνων για την πρόληψη στη σχετική ενημέρωση·

— εξάλλου, προβλέπεται η υποχρέωση παρεμβάσεως όχι στην ενημέρωση που πρέπει να παρασχεθεί, αλλά στον εντοπισμό και την πρόληψη των κινδύνων·

34 — BGBl. 22/1974, με μεταγενέστερες τροποποιήσεις.

— επιπλέον, ο προσδιορισμός των κινδύνων για κάθε είδους θέση εργασίας ή/και καθηκόντων λαμβάνεται υπόψη μόνον όταν συντρέχει σχετική ανάγκη προς τον σκοπό αυτόν, ενώ στην κοινοτική ρύθμιση δεν υπάρχει τέτοιος περιορισμός.

54. Επιβάλλεται, επομένως, η συγκεκριμένη και κατά προτεραιότητα απαρίθμηση των προσώπων που ασχολούνται με τις δραστηριότητες προστασίας και προλήψεως, προκειμένου να συμμετέχουν στην ενημέρωση σχετικά με τους κινδύνους κάθε είδους εργασίας ή/και καθηκόντων ή να ζητείται η γνώμη τους σχετικά με την ενημέρωση αυτή· η παράλειψη της απαριθμήσεως αυτής από την αυστριακή ρύθμιση συνιστά παράβαση της οδηγίας.

ii) Η παροχή πληροφοριών προς τους εργοδότες των εργαζομένων των εξωτερικών επιχειρήσεων (άρθρο 10, παράγραφος 2)

55. Το καθού κράτος υποστηρίζει ότι μετέφερε στην εσωτερική του έννομη τάξη το άρθρο 11, παράγραφος 2, στοιχείο γ΄, σε σχέση με το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας, υποχρεώνοντας τον εργοδότη να ενημερώνει τους εργαζομένους των εξωτερικών επιχειρήσεων για τους κινδύνους του χώρου εργασίας (άρθρο 8, παράγραφος 2, σημείο 1, του ASchG) [35].

35 — Η διάταξη αυτή αφορά τον συντονισμό μεταξύ εργοδοτών όταν προσλαμβάνονται εργαζόμενοι από διάφορες επιχειρήσεις, καθιερώνοντας ως γενικό κανόνα την αμοιβαία ενημέρωση.

56. Ωστόσο, η διάταξη της οποίας η ορθή μεταφορά αμφισβητείται απαιτεί όχι τέτοια ενημέρωση ?όπως το άρθρο 10, παράγραφος 2,? αλλά τη συμμετοχή των υπεύθυνων για την ασφάλεια ή τη διαβούλευση μαζί τους σχετικά με τα ζητήματα αυτά, όπως, για παράδειγμα, σχετικά με την έκταση ή το περιεχόμενο της ενημερώσεως.

57. Οι ως άνω εθνικές διατάξεις δεν προβλέπουν αυτή τη συγκεκριμένη εκδήλωση της παρεμβάσεως των εν λόγω υπευθύνων, ούτε επιτρέπουν να συναχθεί η σχετική πρόβλεψη από το περιεχόμενό τους· ως εκ τούτου, διαπιστώνεται η προβαλλόμενη παράβαση.

iii) Συμπληρωματικές πληροφορίες (άρθρο 10, παράγραφος 3, στοιχείο γ΄)

58. Η συμμετοχή των υπεύθυνων για την πρόληψη ή η διαβούλευση με αυτούς εκτείνεται στις πληροφορίες που πρέπει να τους παρέχονται και που προέρχονται τόσο από τις δραστηριότητες προστασίας όσο και από τις υπηρεσίες επιθεωρήσεως και τους αρμόδιους για την ασφάλεια και την υγεία οργανισμούς.

59. Η Αυστρία υποστηρίζει ότι ο Arbeitsinspektionsgesetz (νόμος για την επιθεώρηση

εργασίας) (στο εξής: ArbIG) [36] και ο ASchG τηρούν την υποχρέωση αυτή.

60. Σύμφωνα με τον ArbIG:

— τα όργανα εκπροσωπήσεως του προσωπικού οφείλουν να παρίστανται κατά τις επισκέψεις των επιθεωρητών στους χώρους και στις θέσεις εργασίας. Οι υπεύθυνοι για την ασφάλεια, οι αρμόδιοι για την ασφάλεια και οι γιατροί εργασίας οφείλουν επίσης να είναι παρόντες, τουλάχιστον σε επαρκή αριθμό· εν πάση περιπτώσει, η παρουσία τους είναι υποχρεωτική εάν οι ίδιοι έχουν ζητήσει να παρίστανται. Ο εργοδότης οφείλει να ενημερώνει τα εν λόγω όργανα και τα πρόσωπα για την παρουσία του επιθεωρητή (άρθρο 4, παράγραφος 8, του ArbIG)·

— επιπλέον, η επιθεώρηση οφείλει να γνωστοποιεί στα συμβούλια των εργαζομένων τα μέτρα που λαμβάνει και τις εξετάσεις που πραγματοποιεί (άρθρο 5, παράγραφος 4, του ArbIG), καθώς επίσης και τις κυρώσεις που επιβάλλει (άρθρο 9, παράγραφος 4, του ArbIG)·

— τα ίδια αυτά συμβούλια εργαζομένων λαμβάνουν αντίγραφο των εντολών που δίδονται στον εργοδότη για την αποφυγή σχετικών παραβάσεων, ενώ αντίγραφο αποστέλλεται και στους υπεύθυνους για την ασφάλεια και τους γιατρούς εργασίας, όταν το περιεχόμενο άπτεται των καθηκόντων τους (άρθρο 9, παράγραφος 1, του ArbIG)·

— αν από τη διεξαγωγή του ελέγχου προκύψει ανάγκη λήψεως μέτρων για την προστασία της ζωής και της υγείας των εργαζομένων, αποστέλλεται στους εκπροσώπους των εργαζομένων αντίγραφο της σχετικής αιτήσεως προς την αρμόδια αρχή (άρθρο 10, παράγραφος 1, του ArbIG).

61. Όσον αφορά το περιεχόμενο του ASchG, επιβάλλεται να επισημανθούν τα εξής:

— ο εργοδότης υποχρεούται να ενημερώνει τους υπεύθυνους για την ασφάλεια σχετικά με τις υποχρεώσεις, τις εντολές και τις εξουσιοδοτήσεις που αφορούν την προστασία των εργαζομένων (άρθρο 11, παράγραφος 7, του ASchG): ελλείψει τέτοιων υπευθύνων, ο εργοδότης οφείλει να ενημερώνει το σύνολο των εργαζομένων (άρθρο 12, παράγραφος 7, του ASchG)·

— οι υπεύθυνοι αυτοί οφείλουν, σε συνεννόηση με τα όργανα εκπροσωπήσεως του προσωπικού, να υπερασπίζονται τα συμφέροντα των εργαζομένων έναντι

36 — BGBl. 27/1993.

των εργοδοτών, των αρμόδιων αρχών και των λοιπών οργανισμών όσον αφορά θέματα που άπτονται της προστασίας και της υγείας (άρθρο 11, παράγραφος 1, σημείο 3, του ASchG)·

— οι επιχειρήσεις οφείλουν να διαβουλεύονται επί των ζητημάτων αυτών με τους υπεύθυνους για την προστασία (άρθρο 11, παράγραφος 4, του ASchG) και με τους εργαζομένους (άρθρο 13, παράγραφος 1, του ASchG).

62. Η προσεκτική ανάγνωση αυτού του εκτενούς καταλόγου διατάξεων αποκαλύπτει την πραγματική πρόθεση να τηρηθεί το καθήκον ενημερώσεως του άρθρου 10 της οδηγίας. Εντούτοις, όπως προανέφερα, δεν αμφισβητείται η μεταφορά της διατάξεως αυτής, αλλά της επόμενης, η οποία προβλέπει διαφορετική υποχρέωση, προκειμένου όσοι έχουν αναλάβει ειδικά καθήκοντα για την πρόληψη των κινδύνων να συμμετέχουν ή να συνεργάζονται στην ενημέρωση αυτή σε σχέση, όπως προανέφερα, με την έκταση ή το περιεχόμενό της.

63. Εξάλλου, ούτε από την τελεολογική και συστηματική ερμηνεία της οδηγίας προκύπτει ότι η υποχρέωση συνεργασίας μπορεί να περιοριστεί στη γενική υποχρέωση διαβουλεύσεως με τα πρόσωπα αυτά στα θέματα προλήψεως, όπως προβλέπεται από την αυστριακή νομοθεσία.

64. Κατά συνέπεια, το καθού κράτος, παραλείποντας να προβλέψει ρητώς αυτό το συγκεκριμένο δικαίωμα της εν λόγω ομάδας εργαζομένων, παρέβη την οδηγία.

γ) Επί της λήψεως εξωτερικών υπηρεσιών

65. Η Επιτροπή θεωρεί ότι συντρέχει επίσης παράβαση του άρθρου 11, παράγραφος 2, στοιχείο δ΄, της οδηγίας, επειδή στα θέματα για τα οποία επιβάλλεται η συμμετοχή των εργαζομένων με ειδικά καθήκοντα ή η διαβούλευση με αυτούς δεν περιλήφθηκε η υποχρέωση της επιχειρήσεως να απευθύνεται σε πρόσωπα ή σε υπηρεσίες εκτός αυτής, όταν η εγκατάσταση δεν διαθέτει υποδομή για τις δραστηριότητες προστασίας και προλήψεως.

66. Η Αυστριακή Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι οι υπεύθυνοι για την ασφάλεια πρέπει να ενημερώνονται εκ των προτέρων και να ζητείται η γνώμη τους όσον αφορά τον διορισμό και την ανάκληση των υπευθύνων, των γιατρών εργασίας και των προσώπων που έχουν αναλάβει την παροχή των πρώτων βοηθειών, την πυρασφάλεια και την εκκένωση των χώρων από τους εργαζομένους (άρθρο 11, παράγραφος 5, του ASchG), εκτός από τις περιπτώσεις που υπάρχει

όργανο εκπροσωπήσεως του προσωπικού, που μπορεί να γνωμοδοτήσει σχετικά (άρθρο 92a, παράγραφος 3, του ArbVG και, εξ αντιδιαστολής, άρθρο 11, παράγραφος 6, του ASchG), ή όταν τα ζητήματα αυτά έχουν συζητηθεί από την επιτροπή υγιεινής και ασφάλειας (άρθρο 88 του ASchG) [37]. Για τον τομέα της δημόσιας διοίκησης ισχύει ανάλογη ρύθμιση (άρθρο 11, παράγραφος 5, του B-BSG). Κατά την άποψη του καθού κράτους, οι διατάξεις αυτές πληρούν τις κοινοτικές απαιτήσεις.

67. Εντούτοις, οι διατάξεις αυτές είναι εν μέρει μόνο σύμφωνες [38] με την υποχρέωση συμμετοχής ή διαβουλεύσεως του άρθρου 11, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, της οδηγίας, η οποία παραπέμπει στον ορισμό εργαζομένων που προβλέπει το άρθρο 7, παράγραφος 1 –υπεύθυνοι για την πρόληψη των κινδύνων–, και το άρθρο 8, παράγραφος 2 –υπεύθυνοι για την εφαρμογή των μέτρων που αφορούν τις πρώτες βοήθειες, την πυρασφάλεια και την εκκένωση των χώρων από τους εργαζομένους–, αλλά όχι σε αυτόν του στοιχείου δ΄.

68. Στις προτάσεις μου προανέφερα ότι η παράγραφος 1 του άρθρου 7 της οδηγίας προβλέπει την κύρια υποχρέωση του εργοδότη να ορίζει τα πρόσωπα που θα ασχολούνται με τις δραστηριότητες της προστασίας και της προλήψεως, ενώ η παράγραφος 3 της ίδιας διατάξεως προβλέπει τη δευτερεύουσα υποχρέωση, η οποία συνίσταται στη λήψη εξωτερικών υπηρεσιών, αν τα μέσα της ίδιας της επιχειρήσεως δεν επαρκούν. Το άρθρο 11, παράγραφος 2, αναφέρεται ρητώς στη διάκριση μεταξύ των δύο υποχρεώσεων και, επομένως, η μεταφορά της οδηγίας στις διάφορες έννομες τάξεις οφείλει να αναφέρει και τις δύο, ενώ δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η δεύτερη περιέχεται στην πρώτη.

69. Επιπλέον, σκοπός του άρθρου 11, παράγραφος 2, στοιχείο δ΄, δεν είναι να παρεμβαίνουν οι έχοντες ειδικά καθήκοντα προστασίας και ασφάλειας στην επιλογή των προσώπων που αναλαμβάνουν ορισμένες σχετικές εργασίες, αλλά να παρεμβαίνουν όταν η επιχείρηση πρόκειται να ζητήσει εξωτερικές υπηρεσίες λόγω ανεπάρκειας των δικών της μέσων, οπότε τους παρέχεται η δυνατότητα να εκφέρουν γνώμη και για τα δύο ζητήματα.

70. Η ρύθμιση του καθού κράτους δεν προβλέπει την υποχρέωση παροχής στους υπευθύνους της δυνατότητας να παρεμβαίνουν κατά τη λήψη της αποφάσεως να απευθυνθεί η επιχείρηση σε εξωτερικές υπηρεσίες [39] και, ως εκ τούτου, η προσαπτόμενη παράβαση είναι αδιαμφισβήτητη.

37 — Η Αυστριακή Κυβέρνηση προσθέτει ότι, αν δεν υπάρχουν εργαζόμενοι με ειδικά καθήκοντα στα εν λόγω ζητήματα και όργανα εκπροσωπήσεως των εργαζομένων, η ενημέρωση και η συζήτηση σχετικά με την ανάθεση και την παύση καθηκόντων πρέπει να γίνονται με το σύνολο του προσωπικού (άρθρο 13, παράγραφος 2, του ASchG).

38 — Η παρέμβαση δεν προβλέπεται πάντοτε, αλλά μόνο στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει συμβούλιο των εργαζομένων ή επιτροπή υγιεινής και ασφάλειας.

39 — Η παράλειψη είναι κατανοητή, αφού, όπως εξέθεσα σε προηγούμενα σημεία, το εσωτερικό δίκαιο δεν προβλέπει ιεραρχική σχέση μεταξύ της παραγράφου 1 και της παραγράφου 3 του άρθρου 7 της οδηγίας.

5. Η μεταφορά του άρθρου 13, παράγραφος 2, στοιχεία α΄ και β΄

α) Σκεπτικό

71. Κατά την έκθεση του κοινοτικού νομικού πλαισίου, επισήμανα ότι, μετά τις υποχρεώσεις των εργοδοτών, η οδηγία προβλέπει, στο άρθρο 13, τις υποχρεώσεις των εργαζομένων, λαμβάνοντας ως αφετηρία μια γενική αρχή (παράγραφος 1), την οποία εξειδικεύει στη συνέχεια, όταν απαριθμεί ορισμένα ειδικά καθήκοντα (παράγραφος 2), μεταξύ των οποίων η σωστή χρήση των μηχανών, των συσκευών, των εργαλείων, των επικίνδυνων ουσιών, των μεταφορικών μέσων και του ατομικού προστατευτικού εξοπλισμού που τίθεται στη διάθεσή τους, ο οποίος, μετά τη χρήση, πρέπει να τακτοποιείται στη θέση του (στοιχεία α΄ και β΄).

72. Η αυστριακή ρύθμιση απαιτεί από τους εργαζομένους να χειρίζονται σωστά και σύμφωνα με την εκπαίδευσή τους και τις οδηγίες του εργοδότη τους τα εργαλεία για την εργασία τους και τον ατομικό προστατευτικό εξοπλισμό που τίθεται στη διάθεσή τους (άρθρο 15, παράγραφος 2, του ASchG και του B-BSG).

73. Η Επιτροπή φρονεί ότι έχουν παραλειφθεί οι κανόνες περί σωστής χρήσεως των «επικίνδυνων ουσιών» και περί τακτοποιήσεως του προστατευτικού εξοπλισμού στη θέση του και για τον λόγο αυτόν θεωρεί τη μεταφορά ελλιπή.

β) Επί των επικίνδυνων ουσιών

74. Το καθού κράτος υποστηρίζει ότι οι κανόνες που αναφέρονται στην προστασία από τις επικίνδυνες ουσίες δεν παρατίθενται μαζί με τους κανόνες για τον εργασιακό εξοπλισμό, αλλά σε άλλον τίτλο του ίδιου ASchG (στον τίτλο IV) [40] και σε διάφορες διοικητικές κανονιστικές πράξεις [41], γεγονός το οποίο η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν επαρκεί για να παράσχει στον εργαζόμενο σαφή πληροφόρηση σχετικά με τις υποχρεώσεις του.

75. Κατά το Δικαστήριο, η μεταφορά μιας οδηγίας στην εσωτερική έννομη τάξη δεν απαιτεί, κατ' ανάγκην, τυπική και κατά γράμμα επανάληψη των διατάξεών της σε νομοθετική ή κανονιστική διάταξη και ότι αρκεί ένα γενικό νομικό πλαίσιο, εφόσον αυτό εξασφαλίζει πράγματι την πλήρη εφαρμογή των διατάξεών της [42].

40 — Άρθρα 40 και επόμενα του ASchG.

41 — Στο σημείο 62 του υπομνήματος αντικρούσεως, οι εκπρόσωποι της Αυστριακής Κυβερνήσεως αναφέρουν, σε σχέση με τους εργαζομένους, τον Verordnung über Grenzwerte für Arbeitsstoffe und Krebserzeugende Arbeitsstoffe (κανονισμό για τις οριακές τιμές των ουσιών και των καρκινογόνων ουσιών), τον Verordnung zum Schutz der Arbeitnehmer/innen gegen Gefährdung durch biologische Arbeitsstoffe (κανονισμό για την προστασία των εργαζομένων έναντι των κινδύνων από βιολογικές ουσίες) (Verordnung biologische Arbeitsstoffe), καθώς και τα άρθρα 52 και επ. του Allgemeine Arbeitnehmerschutzverordnung — AAV (γενικού κανονισμού για την προστασία των εργαζομένων)· όσον αφορά τους δημοσίους υπαλλήλους, παραθέτει τον Bundes-Grenzwerteverordnung (BGBl. II, 393/2002) και τον Verordnung über den Schutz der Bundesbediensteten gegen Gefährdung durch biologische Arbeitsstoffe (BGBl. II, 415/1999).

42 — Αποφάσεις της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-214/98, Επιτροπή κατά Ελλάδας (Συλλογή 2000, σ. I-9601, σκέψη 49), της 7ης Δεκεμβρίου 2000, C-38/99, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Συλλογή 2000, σ. I-10941, σκέψη 53), και προπαρατεθείσα Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 21.

76. Σύμφωνα με τη νομολογία αυτή, πρέπει να ερευνηθεί αν το ως άνω άρθρο 13 της οδηγίας απαιτεί να αναφέρονται μαζί οι εν λόγω πηγές κινδύνου και, στην περίπτωση αυτή, αν η αυστριακή ρύθμιση θίγει τον επιδιωκόμενο σκοπό.

77. Καίτοι το ζήτημα αυτό δεν έχει αποτελέσει αντικείμενο συζητήσεως, η διαφορετική μεταχείριση είναι δικαιολογημένη, καθόσον παρατηρείται ότι οι κύριες αιτίες κινδύνου στους χώρους εργασίας κατατάσσονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες, για τις οποίες προβλέπονται παράλληλοι τρόποι αντιμετωπίσεως, προκειμένου η αρχή της πλήρους ασφάλειας να παράγει πλήρως τα προληπτικά της αποτελέσματα [43]. Στην πρώτη εντάσσονται όσες προέρχονται από τον ίδιο τον χώρο εργασίας, όπως οι σχετιζόμενες με τη δομή των κτηρίων, με τις περιβαλλοντικές συνθήκες ή με την οργάνωση της παροχής υπηρεσιών· στη δεύτερη περιλαμβάνονται οι προερχόμενες από τον εξοπλισμό που πρέπει να χρησιμοποιούν οι εργαζόμενοι [44].

78. Μεταξύ των τελευταίων διακρίνονται δύο είδη: αφενός, οι προερχόμενες από τα μηχανικά στοιχεία, είτε πρόκειται για εργαλεία είτε για εξοπλισμό ή μηχανές· αφετέρου, οι προκαλούμενες από φυσικές, χημικές ή βιολογικές ουσίες.

79. Η διάκριση των κινδύνων βασίζεται, εκτός από την προέλευσή τους, και στην εφαρμογή των αντίστοιχων μεθόδων προλήψεως, καθόσον, προκειμένου να ελεγχθεί η αξιοπιστία των μηχανημάτων, χρησιμοποιούνται τεχνικές ασφαλείας, συλλογικές και ατομικές, ενώ, όταν ελέγχεται η έκθεση σε βλαπτικές ουσίες, εφαρμόζονται διαδικασίες βιομηχανικής υγιεινής.

80. Ως εκ τούτου, το γεγονός ότι το άρθρο 13, παράγραφος 2, αναφέρει τις επικίνδυνες ουσίες μεταξύ των εργαλείων της εργασίας, δεν εμποδίζει τον διαχωρισμό τους σε εθνικό επίπεδο, υπό την προϋπόθεση ότι επιτυγχάνεται ο σκοπός της παραγράφου 1 της ίδιας κοινοτικής διατάξεως, ο οποίος συνίσταται στη μέριμνα των εργαζομένων για τη δική τους ασφάλεια και υγεία και γι' αυτήν των λοιπών θιγομένων προσώπων.

81. Η Επιτροπή δεν απέδειξε κατά πόσον η αυστριακή νομοθεσία επηρεάζει το αποτέλεσμα αυτό και περιορίστηκε να ισχυριστεί ότι, αν οι δύο κατηγορίες παρουσιάζονταν μαζί, ο εργαζόμενος θα είχε σαφέστερη αντίληψη των υποχρεώσεών του· αυτό όμως αποτελεί απλή κρίση, καθόσον παραβλέπονται οι αιτίες της ανεπάρκειας των εθνικών διατάξεων σχετικά με τις επικίνδυνες ουσίες, οι οποίες εκτίθενται στο υπόμνημα αντικρούσεως. Επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, κατά πάγια νομολογία, για τη διαπίστωση της παραβάσεως του κοινοτικού δικαίου, πρέπει να αποδειχθεί η παράλειψη και να προσκομιστούν στο Δικαστήριο όλα τα αναγκαία

43 — F. Lozano Lares, όπ.π., σ. 74 έως 77.

44 — Η ύπαρξη αυτών των δύο αλληλοσυνδεόμενων κατηγοριών απαντά και σε κοινοτικό επίπεδο, όπου, μαζί με τις διατάξεις που βασίζονται στο άρθρο 95 ΕΚ, με το οποίο επιδιώκεται η τεχνική εναρμόνιση των προϊόντων, υπάρχουν και άλλες, που έχουν ως νομική βάση το άρθρο 137 ΕΚ και ως σκοπό έχουν την εναρμόνιση των συνθηκών εργασίας στους χώρους εργασίας.

για τη διαπίστωση στοιχεία και δεν αρκούν τα τεκμήρια [45].

γ) Επί του ατομικού προστατευτικού εξοπλισμού

82. Το καθού κράτος αντικρούει ένα από τα επιχειρήματα που προβάλλει η Επιτροπή προς στήριξη των ισχυρισμών της, όσον αφορά τη χρήση του προστατευτικού εξοπλισμού από περισσότερα άτομα, υποστηρίζοντας ότι, για λόγους υγιεινής, ο εξοπλισμός αυτός προορίζεται για ατομική χρήση ενός μόνον εργαζομένου, οπότε, η επανατοποθέτησή του στην αρχική του θέση δεν έχει καμιά χρησιμότητα, αφού δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί από άλλον εργαζόμενο.

83. Ωστόσο, ο ισχυρισμός αυτός δεν δικαιολογεί την απουσία ρητής αναφοράς στις αυστριακές διατάξεις που να υποχρεώνει όποιον χρησιμοποιεί τον εν λόγω εξοπλισμό να τον τακτοποιεί στη θέση του.

84. Η σωστή τοποθέτηση του εξοπλισμού αυτού έχει εξίσου μεγάλη σημασία με τον σωστό χειρισμό του, ο οποίος καθίσταται αδύνατος, αν ο εξοπλισμός βρίσκεται στη θέση του σε περίπτωση ανάγκης, ο δε κίνδυνος αυτός είναι σημαντικότερος από την προβαλλόμενη έννοια της υγιεινής. Για τον λόγο αυτόν, η οδηγία διακρίνει μεταξύ των δύο ενεργειών, προσδίδοντάς τους την ίδια σημασία, με αποτέλεσμα, αν το εθνικό δίκαιο παραλείψει να αναφέρει ρητώς και τις δύο, η μεταφορά να είναι ελλιπής.

Γ — *Συμπέρασμα*

85. Τα ως άνω εκτεθέντα με οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το καθού κράτος, αφενός, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 18 της οδηγίας και, αφετέρου, μετέφερε πλημμελώς στην εσωτερική του έννομη τάξη το άρθρο 2, παράγραφος 1, το άρθρο 7, παράγραφος 3, το άρθρο 8, παράγραφος 2, το άρθρο 11, παράγραφος 2, στοιχεία γ΄ και δ΄, και το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, της οδηγίας 89/391/ΕΚ, ενώ δεν παρέβη τη διάταξη του στοιχείου α΄ της παραγράφου 2 του τελευταίου αυτού άρθρου.

VI — Δικαστικά έξοδα

86. Σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 3, του ίδιου κανονισμού, σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων, το Δικαστήριο μπορεί να κατανείμει τα έξοδα ή να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

45 — Μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 25ης Μαΐου 1982, 96/81, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών (Συλλογή 1982, σ. 1791, σκέψη 6), της 26ης Ιουνίου 2003, C-404/00, Επιτροπή κατά Ισπανίας (Συλλογή 2003, σ. I-6695, σκέψη 26), και της 6ης Νοεμβρίου 2003, C-434/01, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου (Συλλογή 2003, σ. I-13239, σκέψη 21).

87. Δεδομένου ότι τόσο η Επιτροπή όσο και η Δημοκρατία της Αυστρίας ζήτησαν την καταδίκη του αντιδίκου στα δικαστικά έξοδα και ότι προτείνω να γίνει δεκτή η προσφυγή σχεδόν στο σύνολό της, το εν λόγω κράτος μέλος οφείλει να καταβάλει τα εννέα δέκατα των δικαστικών εξόδων του Επιτροπής, η οποία, με τη σειρά της, οφείλει να καταβάλει το ένα δέκατο των εξόδων της αντιδίκου της.

VII — Πρόταση

88. Κατόπιν των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο:

1) Να αναγνωρίσει ότι η Δημοκρατία της Αυστρίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 18 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 1989, σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία, και μετέφερε πλημμελώς στην εσωτερική του έννομη τάξη το άρθρο 2, παράγραφος 1, το άρθρο 7, παράγραφος 3, το άρθρο 8, παράγραφος 2, το άρθρο 11, παράγραφος 2, στοιχεία γ΄ και δ΄, καθώς και το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, της οδηγίας αυτής.

2) Να απορρίψει την προσφυγή κατά τα λοιπά.

3) Να υποχρεώσει τη Δημοκρατία της Αυστρίας να καταβάλει τα εννέα δέκατα των δικαστικών εξόδων της Επιτροπής.

4) Να υποχρεώσει την Επιτροπή να καταβάλει το ένα δέκατο των δικαστικών εξόδων της Δημοκρατίας της Αυστρίας.